

Til Byrådservice

8. marts 2021
Side 1 af 6

Svar på 10 dages forespørgsel fra Socialdemokratiet om bevægelse og overvægt

Magistratsafdelingen for Børn og Unge har i samarbejde med Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg i det følgende besvaret en 10-dages forespørgsel fra Socialdemokratiet.

Parallelt med besvarelsen af 10-dages forespørgslen belyser Børn og Unge i øjeblikket et beslutningsforslag fra Socialdemokratiet vedr. "Indsats mod tabt trivsel og læring hos børn og unge på baggrund af Coronapandemien" og heri vil der fremgå de konkrete forslag til initiativer vedr. bevægelse, trivsel, sprog og dels overvægt. I besvarelsen af 10-dages forespørgslen vil der derfor løbende blive henvist til nævnte belysning, som behandles af byrådet d. 24. marts 2021.

Herudover så behandler 17.4 Sundhedsfremmeudvalget Coronapandemiens betydning for sundhed og trivsel i et 0-100 års perspektiv på et ekstra møde d. 25. marts. Her vil omdrejningspunktet ligeledes være på børn og unges mistrivsel og hvilke øvrige sundhedsmæssige konsekvenser dette kan have, herunder for det gode ungeliv.

I det følgende besvares de fem spørgsmål, stillet i forbindelse med 10 dages forespørgslen.

Spørgsmål 1: Er tendensen til mindre motion, øget indtag af usund kost og vægtstigning, særligt blandt børn og unge, også gældende i Aarhus Kommune ovenpå Corona, og i givet fald i hvilket omfang?

En landsdækkende undersøgelse fra Syddansk Universitet, gennemført fra d. 26. januar 2021 til d. 8. februar 2021, viser en bekymrende tendens med faldende fysisk aktivitet og stigende kropsvægt blandt børn og unge (6-16-årige) under Corona-nedlukningen¹. Resultatet viser blandt andet, at de 6-16-årige i gennemsnit kun er fysisk aktive i 32,6 minutter om dagen og at 87,6 % ikke lever op til anbefalingerne om 60 minutters daglig fysisk aktivitet under nedlukningen. Herudover vurderer hver fjerde deltager i undersøgelsen, at de har taget på i vægt under Corona-nedlukningen.

Undersøgelsen er ikke opgjort på kommuneniveau, men en analyse af bevægelse blandt elever på de aarhusianske skoler før og efter den første nedlukning i foråret 2020 viser en positiv udvikling i andel elever, der bevæger sig

**BØRN OG UNGE
SUNDHED OG OMSORG**
Aarhus Kommune

Fællesfunktionen, Sektion 1
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 41 85 91 13

Direkte e-mail:
olob@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Lone Brunse Olesen

Sag: 21/021971-2

¹ [Corona-nedlukning rammer børn og unge \(sdu.dk\)](https://sdu.dk/corona-nedlukning-rammer-børn-og-unge)

minimum 45 min. i timerne på en normal skoledag. 33 % bevægede sig minimum 45 min. før nedlukningen og 46 % efter nedlukningen. Dette antages dels at kunne forklares af forårsvejret og dels af at undervisningen så vidt muligt skulle foregå udendørs pga. Corona-restriktioner. På den baggrund kan det dog ikke afvises, at de nationale tendenser også er gældende i Aarhus.

8. marts 2021
Side 2 af 6

Konsekvenserne af nedlukningen ses også i forhold til familier med børn med overvægt, der deltager i tilbud om gruppeforløb. Data viser, at børn, som ellers var i en positiv udvikling med et faldende BMI inden Corona-pandemien, oplever et stigende BMI efter den første nedlukning i foråret 2020. Dette skyldes, at nogle familier i forbindelse med nedlukningen har søgt det nære og hyggen og i langt mindre grad været fysisk aktive – blandt andet fordi familierne har haft sværere ved at opsøge idrætsaktiviteter, som har været lukket grundet Corona-restriktioner.

Aarhus Kommune har netop gennemført en sundhedsmåling blandt unge i Aarhus – Ungeprofilen, hvor der også spørges til bevægelse. I det videre arbejde med data fra Ungeprofilen i Aarhus, vil der blive set på mulighederne for at sammenligne resultaterne med nationale data fra sidste år.

Spørgsmål 2: Hvordan arbejdes der med at forebygge og/eller modvirke tendenserne i Aarhus Kommune, dels som følge af Corona, men også generelt?

Børn og unges sundhed og trivsel er et af de grundlæggende elementer i Aarhus Kommunes Børne- og ungepolitik samt Aarhus Kommunes sundhedspolitik og derfor arbejdes der kontinuerligt med et fokus på sundhedsfremme og trivsel i et 0-100 års perspektiv. I efteråret 2020 igangsatte MBU bl.a. et strategiarbejde vedr. mental sundhed. Grundet travlhed med Corona er arbejdet med strategien pt. sat på pause.

Spæd- og småbørn

Sundhedsplejen spiller en central og afgørende rolle ift. at få familier og børn godt fra start. I barnets første leveår tilbyder sundhedsplejen alle spædbørnsfamilier 4-5 hjemmebesøg. Her er sundhedsfremme (kost, søvn, relationsdannelse) helt centralt i vejledningen af og dialogen med forældrene. Grundet Corona-restriktionerne har det i perioder været vanskeligt at opretholde sundhedsplejens besøgsniveau under nedlukningen og i perioder er der derfor blevet prioriteret i besøg til sårbare og udsatte familier.

I forbindelse med byrådets godkendelse af budgetforslaget "Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018" blev der med budgetforliget for 2016 afsat midler til investering i tidligere og mere forebyggende indsatser. Et af initiativerne var et kompetenceforløb for bevægelsesvejledere og -assistenter på dagtilbudsområdet med henblik på at sætte tidligt ind ift. børns bevægelsesglæde. I alt 234 bevægelsesvejledere og 234 -assistenter har

gennemført kompetenceforløbet. 35 ud af 65 dagtilbud har en vejleder eller en assistent eller begge dele. Kompetenceforløbet ophørte ved udgangen af 2020.

8. marts 2021
Side 3 af 6

Siden 2014 har familier til svært overvægtige børn haft mulighed for at få hjælp af sundhedsplejen via indsatsen Fedt for fight, som handler om at fremme og støtte op om familiens sunde vaner og fysisk aktivitet.

Skolebørn

MBU har flere indsatser, som har til hensigt at støtte børn og unge, herunder gratis psykologhjælp og mulighed for at kontakte skolesundhedsplejen (se bilag 1).

Alle skoler i Aarhus har en antimobbestrategi (jf. Lovgivning om undervisningsmiljø fra 2017) med det formål at forebygge, bekæmpe og håndtere mobning. Den enkelte skoles antimobbestrategi er tilpasset skolens værdier, udfordringer og muligheder, men kendetegnende for skolerne er, at der er et stærkt fokus på det trivselsarbejde, der skal forebygge mobning.

Alle folkeskoler er underlagt målsætningen om, at undervisningstiden skal tilrettelægges, således at eleverne får minimum 45 minutters bevægelse om dagen (jf. folkeskoleloven). Det viser sig dog, at det i Aarhus, som i resten af landet, er svært i praksis at sikre mere bevægelse som del af skoledagen. Således viser den lokale sundhedsmåling, at kun 35 % af eleverne vurderer, at de bevæger sig minimum 45 minutter i løbet af skoledagen. Der er aktuelt et udviklingsarbejde i gang sammen med skolelederne i Aarhus med fokus på at øge mulighederne for 45 minutters bevægelse i skoledagen.

Alle elever tilbydes individuelle sundhedssamtaler med skolens sundhedsplejerske i 0. klasse, 6. klasse og i 9. klasse. Grundet Corona-restriktioner er der periodevis blevet prioriteret i, hvilke elever der er blevet tilbudt sundhedssamtaler.

I regi af investeringsmodellen Fælles om nye løsninger tilbydes elever i 3. klasse trivselssamtaler i grupper og herudover tilbydes børn med overvægt og deres familier gruppeforløb i områderne Vest og Syd. Disse har dog også grundet corona-restriktioner været lukket. Denne investeringsmodel ophører med nuværende finansiering ved udgangen af næste skoleår.

Aarhus Kommune har sammen med DGI og DIF indgået en femårig visionsaftale om det fælles projekt "Bevæg dig for livet Aarhus", der løber indtil 2024. Projektet har til formål at øge andelen af fysisk aktive aarhusianere fra 76 % til 80 % samt øge andelen af foreningsaktive aarhusianere fra 41 % til 45 %. I projektet er udvalgt fire fokusområder; Lighed i sundhed, Fællesskaber, Brobygning og Gode rammer for alle. Til hvert fokusområde udvælges indsatsområder med tilhørende konkrete indsatser, der tilsammen skal bidrage til at

indfri målene for projektet. Såfremt der skal finansieres indsatser, skal dette søges via fonde eller lignende.

8. marts 2021
Side 4 af 6

Ungegruppen

I Aarhus Kommune samarbejder vi med ungdomsuddannelserne *angående strukturel forebyggelse og sundhedsfremme*. Indsatsen er målrettet unge på ungdomsuddannelser og arbejder helhedsorienteret og med afsæt i de lokale behov, som den enkelte ungdomsuddannelse har i forhold til sundhed og trivsel. Gennem partnerskaber samarbejdes der med ungdomsuddannelserne, hvor Sundhed og Omsorg bidrager med viden, inspiration og redskaber, som understøtter sundhed og trivsel på et strategisk, strukturelt og målrettet niveau. Herunder kan specifikt nævnes følgende indsatser med fokus på rusmidler, som foregår i samarbejde med Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse:

- Forældreaften
- Klasseundervisning
- Sparring med studievejledere
- Dialog med medarbejderne om, hvordan de er med til at spotte elever med problematisk rusmiddelbrug
- Tutorsparring – generelt if.t sundhed og trivsel (Folkesundhed Aarhus)
- Sparring omkring festkultur – jo mere alkohol, jo mere risikovillighed
- Arbejdet med det mere trivselsfremmende arbejde, som omhandler gode, positive fællesskaber.
- Understøttelse af røgfri skoletid

På det kommende møde i Sundhedsfremmeudvalget skal udvalget sammen med de unge selv, forældre, civilsamfundet og foreninger drøfte det gode uangeliv under corona-pandemien.

Spørgsmål 3: Hvilke tiltag kan fremadrettet iværksættes med henblik på effektivt at investere os til øget motion og bevægelse samtidig med, at vi får nedbragt tendensen til stigende overvægt?

Som det fremgår indledningsvist, så belyser Børn og Unge i øjeblikket et beslutningsforslag vedr. Indsats mod tabt trivsel og læring hos børn og unge på baggrund af Coronapandemien, stillet af Socialdemokratiet og heri vil der fremgå konkrete forslag til initiativer rettet mod bevægelse, trivsel, sprog og delvist overvægt.

Et supplerende initiativ mod tendensen til stigende overvægt er etableringen af 16 nye produktionskøkkener, som byrådet bevilligede 60 mio. kr. til i forbindelse med budgetforliget for 2021. I dag findes der produktionskøkkener på 6 skoler. Hensigten er at kunne tilbyde forældrebetalte måltider til alle skoler, dagtilbud og klubber i Aarhus. Etableringen af nye produktionskøkkener kan bidrage til at fremme børn og unges sundhed, trivsel og læring samt medvirke til at reducere ulighed i sundhed.

8. marts 2021
Side 5 af 6

Som led i etableringen af 16 nye produktionskøkkener har Børn og Unge-udvalget d. 3. marts 2021 drøftet budgettemaet "Kost" med fokus på 5 scenarier, der kan bidrage til at styrke børn og unges sundhed, trivsel og læring. De 5 scenarier er:

- Udvikling, afprøvning, evaluering og driftstilskud til opstart af nyt koncept med madproduktion
- Kompetenceudvikling til styrkelse af børn og unges mad og måltidsvaner
- Anlægsinvesteringerne fremrykkes, så produktionskøkkenerne er etableret tidligere end 2024-2033
- Muligheden for at give tilskud til børn fra familier med lav indkomst
- Driftsmidler til 22 produktionskøkkener fra 2022 og frem

En vigtig indsats er samarbejdet med ungdomsuddannelserne, det lokale foreningsliv samt civilsamfundet. Det bliver vigtigt at få integreret fysisk aktivitet og bevægelse i institutionerne, skolerne, i fritiden og i familielivet, hvis vi skal kunne forebygge livsstilssygdomme på længere sigt for vores børn og unge.

Spørgsmål 4: Hvilke tiltag kan iværksættes særligt med fokus på børn og unge, der allerede er udsatte hvad angår sundhed og overvægt?

Som det fremgår indledningsvist, så belyser Børn og Unge i øjeblikket et beslutningsforslag vedr. Indsats mod tabt trivsel og læring hos børn og unge på baggrund af Coronapandemien, stillet af Socialdemokratiet. Heri fremsættes også tiltag, som er særligt rettet mod udsatte og sårbare børn og unge. Herudover så arbejder MBU ud fra en grundpræmis om, at udsatte og sårbare børn også profiterer af de generelle indsatser, som i høj grad handler om at arbejde med de rammer og fællesskaber, som børnene indgår i med henblik på at styrke trivsel og børnefællesskabet.

Spørgsmål 5: Hvilke samfundsøkonomiske gevinster vil der være ved sådanne forskellige typer investeringer, herunder særligt med fokus på børn og unge?

Det er afgørende, at arbejdet med sundhedsfremme og forebyggelse af overvægt sker tidligt i barnets liv. Overvægt, og især svær overvægt, hos børn, har både fysiske og psykiske konsekvenser. I barndommen fylder psykosociale problemer mest, fx i form af mobning og drilleri, lavere selvværd og ringere livskvalitet. Hos børn med svær overvægt kan fysiske komplikationer, som fx type 2-diabetes, forhøjet blodtryk, ledsmerter, leverpåvirkninger og søvnapnø, opstå allerede i barndommen².

² Sundhedsstyrelsen (2018): Forebyggelsespakken vedr. Overvægt

Særligt gruppen af udsatte og sårbare børn og unge vil profitere af en tidlig sundhedsfremmende og forebyggende indsats, hvilket manifesteres i sundhedsstyrelsens rapport "Social ulighed i sundhed og sygdom" (2020)³. En af hovedkonklusionerne fra rapporten er, at børns tidlige udvikling påvirker, hvordan de klarer sig helbredsmæssigt resten af livet og derfor skal der fokus på social lighed i sundhed allerede tidligt i barnets liv. Mere forebyggende indsatser ift. trivsel og sundhedsfremme vil således medvirke til at mindske betydningen af den sociale arv.

8. marts 2021
Side 6 af 6

Det er vanskeligt at lave beregninger på de samfundsøkonomiske gevinster på investeringer med fokus på børn og unges sundhed og trivsel og ofte sættes der meget korte investeringsforventninger til trods for viden om, at disse først høstes senere. Dette er også tilfældet for de investeringer, der er lavet på sundhedsområdet i Aarhus Kommune. Afkastet af de fælles sundhedsinvesteringer, der indtil nu har været igangsat i Aarhus Kommune, forventes først for alvor at slå igennem senere i barnets og den unges liv.

Investeringerne er dog baseret på forskning der viser, at risikoen for type 2 diabetes stiger i takt med BMI, både hos børn og voksne^{4,5}. Hvis det er muligt at ændre en negativ vægtudvikling allerede omkring indskolingsalderen og frem til puberteten, kan det have en positiv indflydelse på barnets risiko for type 2 diabetes som voksen. Vi ved fra eksisterende overvægtsindsats i Aarhus Kommune samt fra andre kommunale overvægtsindsatser eks. som Svendborgmodellen, at der kan hentes tydelige effekter ved flere idrætstimer i skolen og en overvægtsindsats, der fastholder eller reducerer den alderskorrigerede BMI.

Med venlig hilsen

Thomas Medom
Rådmand

Jette Skive
Rådmand

Martin Østergaard Christensen
Direktør

Hosea Dutschke
Direktør

³ Sundhedsstyrelsen (2020): Rapport vedr. Social ulighed i sundhed er stadig et stort problem i Danmark

⁴ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28345789>

⁵ <https://www.sst.dk/publ/publ1999/fedme/Sektion3.htm>